

V Bruseli 2. decembra 2025
(OR. en)

15814/25

CULT 139
CULT HERIT 26
AUDIO 122
RELEX 1542
COHOM 176
SOC 799
JEUN 242
DIGIT 251
RESUA 32
EDUC 467

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od: Generálny sekretariát Rady
Komu: Delegácie

Predmet: Závery Rady o strategickej úlohe kultúry, kultúrneho dedičstva
a audiovizuálnych diel pri podpore európskych hodnôt a demokratickej
odolnosti

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené závery, ktoré Rada (vzdelávanie, mládež, kultúra a šport) schválila na zasadnutí 28. novembra 2025.

Závery Rady o strategickej úlohe kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel pri podpore európskych hodnôt a demokratickej odolnosti

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

PRIPOMÍNAJÚC, ŽE:

1. Európska únia je založená na spoločnom súbore hodnôt, medzi ktoré patrí úcta k ľudskej dôstojnosti, sloboda, demokracia, právny štát, rovnosť a rešpektovanie ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám¹;
2. demokratické spoločnosti sa udržiavajú vďaka účasti a angažovanosti občanov a v takýchto spoločnostiach sa chránia základné práva občanov vrátane slobody prejavu;
3. základná úloha kultúry bola výslovne uznaná v primárnom práve EÚ a vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv² a účasť na kultúrnom živote komunity a pôžitok z umenia môžu zohrávať kľúčovú úlohu pri podpore mieru;
4. kultúra, kultúrne dedičstvo a audiovizuálne diela³ majú svoju prirodzenú hodnotu a sú tiež základným zdrojom sociálnej súdržnosti a dialógu, okrem iného vďaka tomu, že umocňujú vnímanie spoločných hodnôt a pocit spolupatričnosti;
5. kultúru a kultúrne dedičstvo charakterizuje nielen rozmanitosť, ale aj pocit spolupatričnosti, spoločná história a kolektívna pamäť, ktoré posilňujú väzby, vzájomné porozumenie a hodnoty v celej Európe;

¹ Článok 2 ZEÚ.

² Najmä v článku 3 ZEÚ a článku 27 Všeobecnej deklarácie ľudských práv.

³ Kultúrne a kreatívne sektory sú vymedzené v nariadení (EÚ) 2021/818 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1295/2013. Medzi audiovizuálne diela patria najmä hrané filmy, televízne seriály, dokumentárne filmy, animácie a videohry.

6. európske hodnoty sa zachovávajú vďaka účasti občanov a občianskej angažovanosti, pričom kultúra a kultúrne dedičstvo zohrávajú v tejto súvislosti aktívnu a kľúčovú úlohu, a to prostredníctvom svojej prirodzenej hodnoty i ako dôležité piliere demokratických spoločností a základných práv občanov EÚ;

BERÚC NA VEDOMIE⁴:

7. strategický program Európskej rady (2024 – 2029)⁵, v ktorom sa stanovuje priorita podporovať kultúrnu rozmanitosť a dedičstvo s cieľom chrániť európske hodnoty v rámci EÚ v slobodnej a demokratickej Európe;
8. uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026⁶, v ktorom sa zdôrazňuje zásadná úloha kultúrnej rozmanitosti pri presadzovaní a ochrane ľudských práv a pozitívnej spoločenskej transformácii a v ktorom sa vyzýva na prijatie opatrení na ochranu dedičstva;
9. závery Rady z 21. júna 2021, v ktorých sa stanovuje prístup EÚ ku kultúrnemu dedičstvu v konfliktoch a krízach, a závery Rady z 21. mája 2014, v ktorých sa zdôrazňuje potenciál kultúry a kultúrneho dedičstva ako spoločného strategického zdroja na rozvoj spoločnosti⁷;
10. uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2022 o solidarite s Ukrajinou v oblasti kultúry a spoločnom núdzovom mechanizme na kultúrnu obnovu v Európe, v ktorom sa zdôrazňuje potreba podpory a solidarity v súvislosti s kultúrnym ekosystémom na Ukrajine a význam podpory odolnosti kultúrneho ekosystému EÚ ako celku a jeho obnovy po kríze⁸;

⁴ Právne texty a politické dokumenty, ktoré sú relevantné pre tieto závery, sa uvádzajú v prílohe.

⁵ EUCO 15/24, príloha.

⁶ Uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, Ú. v. EÚ C 466, 7.12.2022.

⁷ Pozri 9837/21 a 2014/C 183/08.

⁸ Pozri 2022/2759(RSP) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0374_SK.html.

UZNÁVAJÚC, ŽE:

11. v súčasnej geopolitickej situácii poznačenej neistotou a početnými hrozbami voči európskym krajinám nemôžeme európske hodnoty, demokraciu a spôsob života považovať za samozrejmosť, ale musíme aktívne brániť, chrániť a podporovať to, čo Európa predstavuje;
12. kultúra je aj naďalej základným kameňom európskych spoločností a keď sa Európanom položila otázka, čo podľa nich posilňuje pocit spolupatričnosti, kládli kultúru spolu so spoločnými hodnotami a históriou na prvé miesto⁹;
13. kultúrna a jazyková rozmanitosť a dedičstvo sú kľúčom k posilneniu demokratickej odolnosti, účasti a angažovanosti;
14. pre pluralitnú, inkluzívnu a demokratickú Európu majú zásadný význam kultúrne práva. Účasťou na kultúrnych činnostiach sa posilňuje demokracia, keďže sa tým otvára priestor pre všetkých ľudí a podporuje občianska angažovanosť, buduje dôvera a podporujú občianske a demokratické hodnoty¹⁰. V tejto súvislosti je potrebné vyvíjať činnosti zamerané na historické povedomie a kritický pohľad na historickú pamäť Európy, aby si občania, najmä mladí ľudia, boli vedomí svojej spoločnej histórie a hodnôt ako základu spoločnej budúcnosti;
15. účasťou na kultúrnych aktivitách sa takisto výrazne zlepšuje individuálne aj kolektívne duševné zdravie a pohoda, čo vedie k odolnejším a komunitnejšie zameraným spoločnostiam zoči-voči neistote a hrozbám pre naše hodnoty;
16. akcie Európske hlavné mesto kultúry a značka Európske dedičstvo ukazujú, ako účasť občanov na kultúrnom živote a ich interakcia v tejto oblasti menia verejné priestory na dynamickejšie a prosperujúcejšie komunity a zvyšujú pocit spolupatričnosti občanov;

⁹ V osobitnom prieskume Eurobarometra 562 uverejnenom 8. mája 2025 sú kultúra, hodnoty a história tromi hlavnými faktormi, ktoré sa považujú za faktory najvýraznejšie posilňujúce pocit spolupatričnosti medzi občanmi EÚ (29 % uviedlo, že pocit spolupatričnosti vytvára v prvom rade kultúra, a 26 % respondentov uviedlo ako dominantný faktor hodnoty, zatiaľ čo 24 % uviedlo ako primárny faktor históriu – pozri s. 18).

¹⁰ Kultúra a demokracia: dôkazy – nezávislá správa, ktorú zadala Európska komisia a ktorá bola pre ňu vypracovaná, 2023.

17. kultúrne inštitúcie a priestory, ako sú verejne prístupné knižnice, zohrávajú kľúčovú úlohu pri riešení spoločenských výziev týkajúcich sa ochrany demokracie, a to prostredníctvom podpory informovaného občianstva, gramotnosti, občianskej účasti a sociálneho začlenenia;
18. kultúra a audiovizuálne diela ovplyvňujú normy a postoje občanov vrátane detí a mladých ľudí. V tejto súvislosti je mimoriadne dôležitý prístup k mediálnej gramotnosti a rôznorodému viacjazyčnému kvalitnému obsahu;
19. ak sú kultúra, kultúrne dedičstvo a audiovizuálne diela založené na umeleckej slobode, kultúrnej a jazykovej rozmanitosti a slobode prejavu, môžu prispieť k európskym hodnotám a demokratickej odolnosti, ako aj k budovaniu mieru a poskytnúť fórum pre demokratickú diskusiu a občiansku účasť;
20. úloha kultúry a kultúrneho dedičstva v rámci dôveryhodnej a rozmanitej podpory demokratických spoločností je takisto jadrom medzinárodných vzťahov a partnerstiev EÚ v oblasti kultúry, keďže kultúrna rozmanitosť EÚ obohacuje iné časti Európy a sveta a zároveň je obohacovaná ich kultúrnymi vstupmi. Medzikultúrny dialóg posilňuje sociálnu súdržnosť a účasť;
21. ochrana kultúrneho dedičstva je globálnou výzvou. K strate kultúrneho dedičstva môže viesť nielen vojna a iné úmyselné činy, ale aj krízy a konflikty, a to nielen v dôsledku ničenia, ale aj plienenia a rabovania. Strata kultúrneho dedičstva spôsobuje dotknutým štátom a spoločnostiam pôvodu oslabovanie kultúrnej identity, ktoré ďalej pokračuje v dôsledku nezákonného obchodovania s kultúrnymi statkami. V tejto súvislosti môže medzinárodná spolupráca pri predchádzaní rabovaniu a nezákonnému obchodovaniu a boji proti nim, ako aj pri ochrane a obnove kultúrneho dedičstva prispieť k dlhodobému mieru, a to prostredníctvom posilnenia spoločného dedičstva, kultúrnej identity, dôvery a spoločnej histórie;

22. na kultúrnu identitu sa cieľi zámerne, či už prostredníctvom fyzických – vrátane vojenských – hrozieb, hybridných hrozieb, alebo dezinformácií, ktoré sa stali čoraz výraznejšou súčasťou politických a vojenských stratégií v čase mieru i počas konfliktov;
23. úmyselné fyzické ničenie kultúrnych pamiatok na Ukrajine a falošné naratívy o Ukrajine naďalej predstavujú vážnu hrozbu pre ukrajinskú identitu a kultúrne dedičstvo na Ukrajine;

VÍTA:

24. opatrenia a iniciatívy EÚ a jej členských štátov na podporu kultúrnej rozmanitosti a ochranu európskeho kultúrneho dedičstva pri súčasnom zvyšovaní povedomia o strategickom význame kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel pre budovanie demokratickej odolnosti.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY NA PRÍSLUŠNÝCH ÚROVNIACH:

25. prijali potrebné opatrenia na ochranu hodnôt, identity a kolektívnej pamäte podporou kultúry vo všetkých jej formách a ochranou európskeho kultúrneho dedičstva;
26. uznali, že kultúrna odolnosť si vyžaduje silnú a dynamickú občiansku spoločnosť, občiansky priestor a účasť založenú na rešpektovaní kultúrnej a jazykovej rozmanitosti a umeleckej slobody;
27. zvažili spôsoby, ako ďalej podporiť prístup k európskemu viacjazyčnému obsahu vrátane digitalizovaného obsahu kultúrneho dedičstva¹¹, jeho objaviteľnosť a opakované použitie medzi občanmi vrátane detí a mladých ľudí, a zároveň zabezpečili vysokú úroveň ochrany maloletých;

¹¹ Napríklad prostredníctvom portálu Europeana a spoločného európskeho dátového priestoru pre kultúrne dedičstvo.

28. pokračovali v podpore prístupu občanov ku kultúrnym aktivitám a ich účasti na nich, a tým posilňovali demokratickú účasť a angažovanosť na úrovni jednotlivcov a komunit;
29. naďalej posilňovali kľúčovú úlohu kultúrnych inštitúcií pri poskytovaní prístupu k poznatkom, informáciám a skúsenostiam, ako aj v ich poslaní ako fóra pre kritické myslenie a dialóg;
30. pokračovali v integrácii kultúry a kultúrnej infraštruktúry (napr. archívov, knižníc, úložísk, múzeí, kín, budov vrátane náboženských budov, pamiatok a priestorov) do plánovania pripravenosti na krízy, okrem iného so zreteľom na bezpečnostné hrozby, napríklad prostredníctvom obranných systémov, evakuačných plánov, posudzovania a mapovania rizík, plánovania alebo dokumentovania reakcie na núdzové situácie, digitalizácie a digitálneho uchovávanía kultúrneho dedičstva na účely obnovy v prípade škôd, a to s prihliadnutím na zraniteľnosť archeologických nálezísk.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY A EURÓPSKU KOMISIU, ABY PRI DODRŽIAVANÍ ZÁSADY SUBSIDIARITY VO SVOJICH PRÍSLUŠNÝCH OBLASTIACH PÔSOBNOSTI A NA PRÍSLUŠNÝCH ÚROVNIACH:

31. podporovali rozvoj znalostí a výskumu a pokračovali v posilňovaní noriem a zručností, ako aj možných mechanizmov cezhraničnej spolupráce na ochranu, zachovanie a digitálne uchovávanie kultúry a kultúrneho dedičstva, aby sa zvýšila pripravenosť na krízy a odolnosť v členských štátoch;
32. v rámci podpory kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel naďalej chránili a podporovali umeleckú slobodu a kultúrnu rozmanitosť;
33. v záujme odolnosti naďalej podporovali úlohu umelcov a profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví;
34. zvažili podporu iniciatív, ktoré zdôrazňujú spôsob, akým kultúra, kultúrne dedičstvo a audiovizuálne diela, ako je film, odzrkadľujú spoločné hodnoty a spoločnú minulosť, a tak pomáhali chrániť európske hodnoty a demokratickú odolnosť do budúcnosti;
35. zvažili podporu iniciatív, ktorými sa zlepšuje chápanie kľúčovej úlohy kultúrnej rozmanitosti, dedičstva a kultúrnych práv pri podpore súdržnosti, identity a odolnosti v spoločnostiach;
36. pokračovali v úsilí o ochranu a podporu kultúrnych práv a kultúrnej rozmanitosti v spolupráci s medzinárodnými organizáciami, ako sú Rada Európy a UNESCO, a prostredníctvom nich;
37. zvažili podporu iniciatív, ktorými sa posilňujú medzinárodné kultúrne vzťahy a medzikultúrny dialóg EÚ a jej členských štátov v spolupráci s medzinárodnými partnermi, ako je Rada Európy a UNESCO;
38. naďalej poskytovali pomoc inštitúciám a organizáciám zapojeným do podpory umelcov z Ukrajiny a/alebo ochrany a obnovy kultúry a kultúrneho dedičstva na Ukrajine, najmä pokiaľ ide o posudzovanie škôd a rizík a plánovanie včasnej obnovy, okrem iného prostredníctvom spolupráce na multilaterálnych fórach.

VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU, ABY:

39. zvažila činnosti na zvyšovanie informovanosti so zameraním na úlohu kultúry, kultúrnej a jazykovej rozmanitosti a kultúrneho dedičstva pri podpore spoločných hodnôt a demokratickej odolnosti v Európe, a to aj v súvislosti s iniciatívou Nový európsky Bauhaus a pri vykonávaní pripravovanej iniciatívy Kultúrny kompas, ktorej cieľom je usmerňovať a využívať viaceré rozmery kultúry;
 40. pri plnom rešpektovaní umeleckej slobody a bez zasahovania do obsahu začleňovala podporu spoločných hodnôt a demokratickej odolnosti do iniciatív na podporu kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel.
-

Odkazy

Pre tieto závery Rady sú relevantné tieto právne texty a politické dokumenty:

- *Zmluvy EÚ*
 - Zmluva o Európskej únii (konsolidované znenie z roku 2016) – Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016
 - Charta základných práv Európskej únie (2012/C 326/02)
- *Európska rada*
 - Závery Európskej rady z 27. júna 2024, EUCO 15/24
- *Rada Európskej únie*
 - Závery Rady o prístupe EÚ ku kultúrnemu dedičstvu v konfliktoch a krízach, dokument 9837/21
 - Závery Rady o kultúrnom dedičstve ako strategickom zdroji pre udržateľnú Európu – Ú. v. EÚ C 183, 14.6.2014
 - Uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 – Ú. v. EÚ C 466, 7.12.2022
 - Závery Rady o zlepšovaní a podpore prístupu ku kultúre – Ú. v. EÚ C 7446, 13.12.2024
 - Závery Rady o podpore mladých umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na začiatku ich kariéry – Ú. v. EÚ C 3165, 4.6.2025

- *Európska komisia*
 - Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o akčnom pláne pre európsku demokraciu (COM/2020/790)
 - Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, ECORYS a Hammonds, W., Culture and democracy, the evidence – How citizens’ participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion – Lessons from international research (Kultúra a demokracia, dôkazy – Ako účasť občanov na kultúrnych činnostiach posilňuje občiansku angažovanosť, demokraciu a sociálnu súdržnosť – poznatky z medzinárodného výskumu), 2023
 - Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru, Odporúčania expertnej skupiny pod vedením Európskej komisie pre ochranu kultúrneho dedičstva na Ukrajine, 2024
 - Európska komisia a vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o Európskej stratégii únie pripravenosti – JOIN (2025) 130
 - Odporúčanie Komisie (EÚ) 2021/1970 z 10. novembra 2021 týkajúce sa spoločného európskeho priestoru pre údaje o kultúrnom dedičstve: [EUR-Lex – 32021H1970 – SK – EUR-Lex https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/slk](https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/slk)
 - Osobitný Eurobarometer 562, *Europeans’ attitudes towards culture* (Postoj Európanov ku kultúre), správa Eurobarometra, február – marec 2025, vypracovaná na žiadosť Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre vzdelávanie a kultúru (GR EAC) a koordinovaná Generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre komunikáciu (GR COMM)

- *Európsky parlament a Rada*
 - Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 1194/2011/EÚ zo 16. novembra 2011, ktorým sa ustanovuje akcia Európskej únie na podporu značky Európske dedičstvo – Ú. v. EÚ L 303, 22.11.2011, s. 1
 - Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 445/2014/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorým sa ustanovuje akcia Únie s názvom Európske hlavné mestá kultúry na roky 2020 až 2033 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1622/2006/ES – Ú. v. EÚ L 132, 3.5.2014, s. 1
 - Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/818 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Kreatívna Európa (na obdobie 2021 až 2027) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1295/2013 – Ú. v. EÚ L 189, 28.5.2021, s. 34
- *Európsky parlament*
 - Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. septembra 2019 o dôležitosti európskeho historického povedomia pre budúcnosť Európy (2019/2819(RSP))
 - Uznesenie Európskeho parlamentu zo 14. decembra 2022 o vykonávaní Novej európskej stratégie pre kultúru a stratégie EÚ pre medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry (2022/2047 (INI))
 - Správa Európskeho parlamentu vykonávaní Novej európskej stratégie pre kultúru a stratégie EÚ pre medzinárodné vzťahy v oblasti kultúry (2022/2047 (INI))
 - Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. októbra 2022 o solidarite s Ukrajinou v oblasti kultúry a spoločnom núdzovom mechanizme na kultúrnu obnovu v Európe (2022/2759(RSP))
- *Rada Európy*
 - Dohovor Rady Európy z Fara o hodnote kultúrneho dedičstva pre spoločnosť, 2005

- *Organizácia Spojených národov*
 - Všeobecná deklarácia ľudských práv (VDLP 1948)
 - Medzinárodný pakt OSN o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, 1966
 - Pakt OSN pre budúcnosť prijatý na samite Organizácie Spojených národov o budúcnosti, New York 22. – 23. septembra 2024

- *UNESCO*
 - UNESCO, Dohovor na ochranu kultúrnych statkov za ozbrojeného konfliktu z roku 1954
 - UNESCO, Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva z roku 1972
 - UNESCO, Dohovor o ochrane kultúrneho dedičstva pod vodou z roku 2001
 - UNESCO, Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva z roku 2003
 - UNESCO, Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov z roku 2005
 - Vyhlásenie zo svetovej konferencie UNESCO o kultúrnych politikách a udržateľnom rozvoji – MONDIACULT 2022: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>
 - Výsledný dokument a záväzok ministrov kultúry zo svetovej konferencie UNESCO o kultúrnych politikách a udržateľnom rozvoji – MONDIACULT 2022: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/EN_MONDIACULT_Outcome_Document%20Final%2027.09.25.pdf?hub=171169

- *Iné*
 - Charta z Porto Santo, 2021, Porto Santo Charter: Culture and the Promotion of Democracy: Towards a European Cultural Citizenship (Kultúra a podpora demokracie: smerom ku kultúrnemu európskemu občianstvu) a The Young People's Addendum to the Porto Santo Charter (Dodatok mladých ľudí k Charte z Porto Santo) (2025)
 - Vyhlásenie ministrov kultúry EÚ z Cáceres zo zasadnutia 25. – 26. septembra 2023 počas španielskeho predsedníctva Rady Európskej únie
 - Niinistö, S. (2024), správa s názvom Spoločne bezpečnejší – posilnenie európskej civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti
-